

PSEUDOYABSTRAHOVANÁ JUDITA '83

Už praskla zlatá sklenice & duch navždy zmizel v čase; I. ročník soutěže o cenu Pseudovyabstrahované Judity skončil. Patronka naší soutěže je imaginárně hrda na své nástupce, kteří pozvedli planoucí štít s jejím jménem (šeptá se, že dokonce uročila několik imaginárních slz). Nové povídky jsou na světě. Když jsme soutěž loni v létě vyhlašovali, zadali jsme vám tři první věty a vyzvali vás k dopsání povídek. Soutěžní podmínka (kromě limitovaného rozsahu) byla vlastně jen jedná: bujaré, veselé, burleskní, úsměvné ladění. Osobní lékař P. Judity napočítal při čtení povídek 6 výbuchů smíchu, dvojí řehot, osmerý chechtot a tři krátká, ale přesto nezaměnitelná uchichtnutí. Zdá se, že soutěž splnila svůj účel.

Celkem redakci došlo 24 povídek. Velkou měrou se o ně zasloužil teplický fandom, který zaslal 6 příspěvků, bohatě přispěii plzeňáci hlavně zásluhou mága Karla Jedličky, který nás propagoval pomocí letáku Svrchované koordinace, předvedl se teprve začínající klub z Kroměříže. Dobré povídky přišly od samostatných běžců a rovněž od profesionálů, kteří tak (pokolikáté už?) prokázali, že se dokáží nadchnout pro každou věc, i obskurní a podezřelou. Všem účastníkům vyslovujeme své uznání a dík, zveme je už teď k účasti v ročníku druhém, kde si klademe za hlavní cíl zlepšit informovanost a zapojit tak ještě více autorů. Povídky hodnotila pětičlenná porota, v níž byly zastoupeny všechny odrůdy fanouška SF: patriarcha fandomu Zdeněk Rampas redaktor a antologista Ivo Železný, přední znalec žánru & peripetií jeho vývoje u nás Karel Jedlička, za začínající autory Jaroslav Pořízka a za redakci Pavel Kosatík. Každý z porotců vybral pět povídek, které považoval za nejlepší a součtem individuálních hodnocení vznikl celkový výsledek. Zde je:

VÝSLEDKY SOUTĚŽE PSEUDOYABSTRAHOVANÁ JUDITA 1983

1. místo: Jan HLAVIČKA (Praha) - Cenzorická derivace na Titanu 9 (14 bodů)
2. místo: Jan HLAVIČKA (Praha) - Poslední povídka robovoda Boguskiho (12 bodů)
3. místo: Ondřej NEFF (Praha) - Večírek s překvapením (11 bodů)
4. Jiří KARBUSICKÝ (Liberec) - Případ Biot (8 bodů)
5. Josef PECINOVSKÝ (Štětí) - Čtvrtá informace (6 bodů)

Celkem bodovalo 12 povídek, což svědčí o slušné vyrovnanosti soutěže.

Cenu Edgara Allana Poea, určenou povídce „nejneotřelejší, nejnovátorštější, tedy té, u níž budeme mít pocit, že by z ní EAP měl radost“ (cit. z propozic soutěže, Siréna č. 4) pak redakce udělila Jiřímu KARBUSICKÉMU.

Příští číslo našeho listu přinese exkluzivní rozhovor s vítězem + reportáž z předávání cen; vítězné a další povídky budou postupně tak jak bylo slíbeno, otiskovány v našem časopise.

Ještě jednou děkujeme všem účastníkům za jejich příspěvky a již nyní se těšíme na další práce o ročníku PJ '84.

(v čísle najdete povídky Jana Hlavičky)

všechno nejlepší v novém roce přeje všem čtenářům
redakce našeho listu

R E C E N Z E

Zdeněk ROSENBAUM - Ladislav SZALAI: Dvojnásobný dvojník; nakl. Profil Ostrava 1983, edice Obzory sv. 28; il. Kurt Gebauer, náklad 20 000 výt.

Máme-li hodnotit podle knižní produkce začíná letošní scifistický úrok nad všechny přání dobře: nová Železného antologie Experiment Člověk si sice zatím prodává jen po Praze, ale originální knížka dvojice Szalai-

Rosenbaum již vyšla celostátně a i když její náklad není příliš vysoký, už jistě stihla oblažit hezký počet čtenářů.

Protože právě něco takového tady chybělo. Knížka, od první po poslední stránku napěchovaná nápady. Napsaná s obrovskou chutí a podobným způsobem tedy i čtená. Vtipná, zodpovědná podnětná.

Oba autoři si vybrali deset základních témat, jež SF obměňuje stále dokola - vynalézání a vynálezectví, ekologickou problematiku, cesty do kosmu i cesty časem, sny, loupeže vědomí, dvojnictví... Na každé z těchto témat každý z nich napsal povídku, a tak vzniklo deset dvojic, což ještě více podnítl čtenářův zájem.

Oba autoři jsou přitom v SF prakticky neznámí. Přestože mají za sebou debuty ve sbornících a Rosenbaum i vlastní knihy, díky dlouhým nakladatelským lhůtám se už téměř zdálo, že zejména Szalai se vydání knihy nedočká na mladá kolena, jak naznačil v zajímavém rozhovoru, který s ním před lety pro MS udělal Petr Veselý (ten rozhovor byl vůbec zajímavý - „jako kluk miloval kovbojky tak vroucně, že o kovbojích napsal několik básnických sbírek. Jsou to natolik silné verše, že mu je dnešní majitelé odmítají půjčit. Prý by je nevrátil. V deseti přečetl 4-5 knížek denně z toho půlku pod lavicí. Ve dvanácti mu knihovník pan Vinický oznámil: Už jste přečetl všechno, co tu pro děti s mládež mám, takže jste už vlastně dospělý. Ode dneška vám začnu půjčovat Ottův slovník naučný.“ Atd.) Společná kniha osmatřicetiletého Rosenbauma a o šest let mladšího Szalaje je ale tu.

Jakkoliv je způsob psaní obou autorů podobný, přece jen se v něčem liší: Rosenbaum je uvážlivější, meditativnější, někdy i skeptičtější - Szalai naopak zcela popouští uzdu své fantazii. Vesměs jde o povídky jak dobře napadnuté, tak vtipně rozvinuté, až na poněkud teovité výjimky (Szalai: Synu... s motivem posledního živého zajíce na Zemi, zabitého na honu, tj. už tak obehnané téma, zde navíc podané šablonovitě bez vzruchu; Szalai: Jedovatá země s poněkud čítankovým závěrem, který tady rovněž už nejednou byl; Rosenbaum: Setkání, o němž lze říci prakticky totéž). Tyto výjimky jsou však zastíněny krásnými povídkami, jako jsou obě z první dvojice (Jak zachránit Boha) - vyprávění Abdela- ra Smokvoje, který se rozhodne zachránit Boha tím, že se jím

stane, což ovšem skončí dost nepříjemně se čte přímo s požitkem. Rosenbaumovo Bludiště snů, nadhazující problematiku paralelních světů ve spojitosti se stále oblíbenějším tématem zpochybňování pravdivosti lidského vědomí je rovněž malým klenotem. Szalaiův Hlad - další důkaz, jak je to krásné, když autor nemá strach zcela popustit uzdu své fabulaci - pojednává o rybolovu v kosmickém měřítku: z povrchu země se ztrácejí a do nebes odlétají miliony lidí, zvířata objekty; nakonec je odtažena celá planeta protože s měřítky vzdálených rybářů se dost dobře nemůže srovnávat. Mezi těmito groteskami se však vyskytnou i vážné povídky, jako třeba obě Jedovaté země - obě antiutopie. Jen k Salaiově variantě (+ k jeho povídce Vynálezce bych měl maličkou výhradu - občas není jasné, zda jde o kritický, černý humor nebo o nezávazné legrácky; ta druhá varianta se popravdě řečeno, nabízí úspěšněji, ale nechce se mi ji přijmout v kontextu ostatních solidních kousků). Krásné povídky, jaké by si každý z nás přál občas napsat a co nejčastěji číst jsou tu v hojném počtu: Rosenbaumův Vynálezce, oba Dvojníci a další povídky pak přesvědčují o tom, že máme před sebou opravdu výjimečnou knihu v kontextu dnešní české SF; její autoři mají vynikající fabulační schopnost a nejsou zatíženi žádnými literárními zlovyky a stereotypy. Takové knížky bych chtěl číst víckrát do roka. Blahopřeju k takovému začátku. P.S. : Ladislavu Szalaiovi má zanedlouho vyjít povídkový výbor Cesta do bláznovy zahrady.

INSERTNÍ OKÉNKO.

MAXIMÁLNĚ ZAŽERANÝ SCIFISTA
SE ŽENOU A ROBÁTKEM HLEDÁ
BYDLENÍ V PRAZE.

ZN.: KAMARÁDI, POMOŽTE.

Experiment Člověk; nakl. Svoboda, členská knihnice 1983; 1. vydání; 90 000 výtisků; překlad Zdenka Koutenská, Miroslava Nečasová, Jiří Pondělíček, Oldřich Uličný, Jaroslav Veis a Ivo Železný; 728 stran.

Kdyby nějaký literární sadista (věříme, že takový člověk mezi námi není!!) roztrhal svazky nové antologie Experiment Člověk na jednotlivé listy a rozprostřel je vedle sebe - v ideální rovině, dejme tomu uprostřed žírné Hané někde kolem Kojetína vyzozoroval by z tohoto takřka happeningového jevu - za předpokladu, že by bylo absolutní bezvětří - přinejmenším jednu, názorně demonstrovanou skutečnost, že totiž tyto tiskoviny zaujímají plochu přibližně pětadesát hektarů, což kromě jiného značí, že knihy science fiction u nás dosahují velice pěkného nákladu (v tomto případě devadesát tisíc) a kromě toho (to už by ale musel z pole domů) že se i toto velké množství velice rychle prodá, jak jsme si všimli.

Zbývá teď dokázat pouze maličkost: že totiž SF za tu námahu stojí, že těch devadesát tisíc lidí (ve skutečnosti vlastně ještě víc) nekoupilo zajíce v pytli, ale že si odneslo dobrou zábavu a pokud možno ještě něco navíc. Antologie u nás znamenají vždy literární posvícení, a tak je snad na místě zmínit se o nich obsáhleji. Což činíme i v tomto případě.

Železného tušené heslo „Do nového roku s novou antologií nelze než nechválit - na TAKOVÉM zahájení možno spatřit cosi symbolického, není-liž pravda? - i když i zde šlo zřejmě spíš než o záměr pouze o další z málo japonských edičních skluzů: jmenovaná knížka byla, jak známo, ohlašována již hluboko v roce minulém.

Co nám tedy přináší? Jedenáct prací, rozmanitých délkou-od šesti stránek po stotřicet, - národnostmi zastoupených autorů (Anglie, SSSR, USA, Polsko, Japonsko, Itálie, Norsko, NDR) a pochopitelně i pojetím románů, novel či povídek, přestože Železného antologie mívají výrazně jednotnou koncepci.

Američan Fredric Brown měl mezi autory SF pověst komika; jeho povídky nepronikaly zpravidla k podstatě složitých vědeckých problémů, ani si nekladly za cíl nic okázale hlubokomyslného. Prostě bavily, a bavily vkusně a vtipně. Odtud obliba Brownových povídkových výborů, z nichž několik málo ukázek bylo přeloženo i do českého jazyka.

Povídka Leze, leze po obloze (Pi in the Sky) je kouskem právě takového ražení, avšak ukazuje zároveň, jak snadno se může literární virtuozita redukovat na pouhý stereotyp, neřkuli manýru - či jak velice obtížné je balancovat na hranici obojího. Už úvodní věta „Roger Jerome Phlutter, pro jehož absurdní jméno mám jedinou omluvu, a to, že jsem si je nevymyslel...atd.“ naznačuje jisté změšťáčtění vkusu a styl podbízející se čtenáři, což všechno je dále umocněno nepřilíživě dobře vyvedenou pointou (iniciátorem záhadného přemístování hvězd na obloze je milionář Snively, který napsal na obloze, sestaveným právě z hvězd, propaguje nové mýdlo- výrobek svých továren), kterou možno uhodnout již několik stran před cílem.

Román Konrada Fialkowského Homo divisus u nás vyšel už předloni na Slovensku, ale díky nevysokému nákladu a špatné informovanosti se s ním většina českých čtenářů seznamuje až nyní. Je

to jedna z nejlepších knih, reprezentujících polskou SF poslední doby; rozhodně zajímavější než přechválený Zajdelův Vynález profesora van Troffa nebo většina posledních překladů Stanislava Lema - Dnes pětáctyřicetiletý autor, profesor elektrotechniky na varšavské polytechnice, je držitelem řady literárních cen a poměrně často je také uváděn v ČSSR (Pátý rozměr, Fantastika 80, Touha po modrém nebi apod.)

Zápletka románu vychází z témat dvojnictví a loupeží vědomí, která obě přinesla literatuře SF desítky znamenitých prací (vzpomeňme např. Kuttnerovu povídku Happyending, která má vyjít v příštím čísle fanzinu SFK MFF). Naznačme děj alespoň chronologicky:

Mladík Stef Korn havaruje s autem a zraní se tak těžce, že se lékaři, kteří nemají adekvátní prostředky pro jeho záchranu, rozhodnou pro hibernaci do doby, kdy bude v moci lékařské vědy jej zachránit. Tato doba nastane již po několika desetiletích, kdy se však objeví nový problém - jak tyto hibernované lidi zařadit do běžného života, který nejsou schopni pochopit. Tým lékaře Telpa se odhodlá k experimentu, jehož cílem je záchrana Julia Tertona, geniálního manipulátora s počítačem Ochráncem - superinteligentním systémem, který dokáže být bezedným zdrojem informací, ale zároveň i nemilosrdným vrahem, není-li mu někdo zcela po vůli. Což je právě případ Tertonův, který jen taktak vyvážl životem.

Při operaci je Kornovu tělu implantováno Tertonovo vědomí. Vzniká tak hybrid, který má - podle všech předpokladů - nadále provádět důležitou práci manipulátora. Projevuje se však jeho dvojí vědomí: chvíli získává převahu Korn, jindy Terton. Zklamavý Terton, který si od výsledku operace sliboval podstatné zvýšení vlastní pracovní schopnosti, se rozhodne Kornu a jeho svět představit zničit. Místo toho však zahubí sám sebe, neboť Kornovo čisté vědomí získalo postupně převahu; Korn sám pak nastupuje na místo manipulátora, aby pomohl lidstvu najít cestu ke šťastné budoucnosti.

Děj je ozvláštněn řadou zajímavých motivů a dílčích epizod; ještě na samém konci vstupuje do příběhu postava mystického autora SF Fura, jehož monolog pointu románu dále násobí. Homo divinus, kterého psal Fialkowski s přestávkami deset let je zajímavá SF z nejsoučasnější produkce; podává dostatek námětů k přemýšlení a přitom zůstává čtivá.

Povídka Øyvinda Myhra Mlha na Glyder-Fachu patřík těm, nad nimiž jsou ortodoxní strážci čistoty žánru schopni rozpoutat velice bouřlivé, a přitom zcela zbytečné spory o čistotu žánru. Jde vlastně o popis, o nádherné barvitě líčení přírodní scenérie severního Walesu, dost blízká některým Stevensonovým prózám (Kumpáni, Pavilón na písčinách), kde je také s obdivuhodnou přesvědčivostí zobrazována tato nehostinná, ale ve své tvrdosti podivuhodně krásná krajina západního britského pobřeží. Přitom jde o popis v pravém slova smyslu dynamický, jehož funkcí není jen zobrazení matrice, na níž se pak rozvine děj, ale který je sám určitým dějovým prvkem.

Druhou zvláštností Myhreovy povídky je její politické směřování - skutečnost v SF spíše výjimečná, a v tak čisté a delikátní podobě takřka unikátní. Závěr povídky je potom programový: velští nacionalisté, kteří zahajují boj proti britské hegemonii, přejímají jako symbol tohoto boje meč krále Artuše - jediný pr-

vek SF v povídce - objevený toho dne v horách.

Příspěvek Italky Gildy Musové Experiment Žena, který pak následují, musí v této souvislosti nutně působit jako kontrast (v tisku se objevily výhrady, zda je vůbec vhodné, aby italskou scénu SF reprezentovala právě tato málo známá autorka. Neznám hvězdy italského fandomu, ale myslím si, že není nutné, abychom poznávali z té které země jen jediného reprezentanta, „toho nejlepšího“, zvláště když kritéria pro jeho výběr jsou individuální a často i konzervativní: sotva bychom dnes souhlasili, kdyby za nejlepšího a nejreprezentativnějšího zástupce naší SF byl v zahraničí vydáván Josef Nesvadba).

Musová rozvíjí svůj román hezky zoztra - málem jako v kosmické grotesce, až na to, že smrtelně vážně. V úvodu dochází ke katastrofě kosmického korábu, a tragické smrti většiny posádky, kterou však Musová popisuje takovým způsobem, že čtenář se do tragična ne a ne vcítit (označení členů posádky pouze hodnostmi - velitel, biolog, lékař, astrofyzik apod., jako v té nejhorší slátanině; neustálé zvolací věty v přímé řeči, čehož výsledkem je komické poštěkávání jako ve Švandrlíkových povídkách). To v kombinaci s přisprostlým jazykem, velice přesnou - takřka feudální - hierarchií členů posádky a vůbec minimem lidských a uměleckých hodnot, dává tušit dost špatnout, nekomplikovanou, násilím okořeněnou záležitost - v originále asi s notně strakitou obálkou.

Přestože se na dalších stránkách do příběhu pravděpodobně začnete, bude to spíše než vlivem přemíry myšlenek výsledkem lapidárního stylu. Musová vybavuje své hrdiny - aniž by si ovšem zanechala formální odstup, takže jde zřejmě o projekci vlastní - minimální lidskosti; jsou to zjednodušené bez všech skrupulí vraždící postavičky, v podstatě bez charakteru a tudíž (doufám) i bez čtenářovy sympatie. Mám za to, že tato kniha nemusel být nutně přeložena, jako debut našeho autora by tedy rozhodně nemohla vyjít. Dobrodružné čtení velice sporné hodnoty.

Autosen Gaku Konisiho je druhá povídka, kterou se našim čtenářům tento Japonec představuje (předtím Podzemní elysium ve Stvořitelích nových světů) a rozšiřuje tak těch málo vědomostí o japonské SF, kde - soudě podle překladů - nadále vládne Kóbo Abe. Stejně jako nápad zde čtenáře zaujme jen tak mimochodem načrtnuté pracovní prostředí v japonské kanceláři a proces zavádění vynálezů do praxe, neuvěřitelně jednoduchý (nejde-li o autorovo přání).

Další z přeložených děl bratrů Strugackých, Pokus o útěk (orig. vyd. 1962) je novým příspěvkem ke kompletizaci díla těchto sovětských autorů, k nimž mají v brzké době ve Svobodě přibýt další tituly.

Ve srovnání s vysokým standardem ostatních knížek Strugackých se Pokus o útěk může jevit poněkud slabší, což je dáno tím, že pochází z raného tvůrčího období autorské dvojice. Přesto překvapí velice svěží a současná expozice knihy, u níž se nechce věřit, že byla psána před více než dvaceti lety. I ve sci-fi, která jinak podléhá amortizaci rychleji než ostatní literární žánry, přibývá děl s nadčasovou hodnotou, a to nejen u mistrů Světové klasiky.

Na Pokusu o útěk však zarazí, jak je vize paralelního světa jinak celkem dokonalá a přesvědčivě prokreslená, uchýlená od naší současnosti. Závěrečné krédo, vyjádřené Saulovým dopisem,

který ozřejmuje smysl celé knihy, mohlo a mělo být tlumočeno jinak - mnohem srozumitelněji, než jak se stalo. Takhle totiž, alespoň podle mého názoru, vznikl krásný literární únik, navíc u tématu, které patří k nejaktuálnějším válka, krutost násilí. Pravda je asi nejprve vznikl samotný příběh bez širšího zobecnění (širšího - chápej na úrovni ostatní produkce Strugackých), kterému byla zmíněná pointa naroubována teprve dodatečně. Čímž lze vysvětlit i to, že pointa působí k předchozímu textu poměrně cize.

Cyril M. Kornbluth byl našim čtenářům až dosud znám pouze jako polovina autorské dvojice knihy *Obchodníci s vesmírem* spolu s Fredem Pohlem). Povídka Malý černý kufřík vzbuzuje dojem, že Kornbluth je další z řady nám zapomenutých mistrů žánru, jehož dílo (zemřel 1958) by bylo záhodno zpřístupnit ve větší míře.

Protože to, co třeba Brown přepeřil, dokázal Kornbluth se skutečnou virtuozitou. Krásný nápad - do rukou málem zkrachovalého doktora Fulla je z budoucnosti vržen zázračný lékařský kufřík, obsahující léky a nástroje, jimiž lze snadno a bez bolesti vyléčit všechny nemoci - je zde v záviděníhodné jednotě s přesným, vtipným a přesvědčivým stylem. Přímo z něj číší Kornbluthova radost z psaní; povídka působí dojmem, že byla napsána napoprvé, v jediném vzepětí autorské potence // Škoda jenže závěr je laděn na ponurou notečku - a tak jsme svědky napřed zmasakrování doktora Fulla a poté neúmyslné sebevraždy jeho pomocnice Angie. Což je jedinou vadou na kráse jinak po všech stránkách krásného klenůtku SF beletrie.

O povídkách východoněmeckého autora Copak nohy se kradou? s podtitulem Kriminální příběhy z 21. století se zmíním jen krátce. Jde o detektivky, zasazené do Spojených států budoucnosti. Je u nich někdy sporné nakolik autor skutečně rozvíjel výrazové prostředky SF a nakolik mu sloužily pouze jako kulisa pro větší zajímavost obvyklé zápletky. Jde o povídky vcelku průměrné, a tak se domnívám, že jim neměl být přisouzen rozsah nejdelšího díla antologie - 135 stran. Ale mohou plnit určitou funkci minimálně vtom, že ukazují jak psát detektivní sci-fi a navíc obsahují přesvědčivou konstrukci budoucího světa.

Zásadní díla antologie jsou však, jako v každé dobré knížce, schována až na konci v trojici prací Rogera Zelaznyho (který začal jako meteor na konci 60. let), Ursuly Le Guinové (která učinila totéž o necelých deset let později) a Briana W. Aldisse, jemuž se daří konat zmíněné takřka nepřetržitě už od povídkové sbírky *Skleník* z roku 1959.

Uvedením této trojice začíná zřejmě nová etapa v překládání zahraniční SF. Až dosud totiž všechno to, co bylo do češtiny překládáno a prezentováno jako angloamerická sci-fi, byly povídky pocházející hlavně z 50. let (+-). Bylo to období velice úspěšné; pravda ale je, že v posledních dvaceti letech se v Anglii a USA píše SF jinak - a s postupem času se tento rozdíl dále zvětšuje. Na jedné straně je to např. rozvoj nové vlny, fantasy, společenské kritiky, experimentu, často charakteristický rostoucí nechutí k chladnému a nebezpečnému vědeckému pojetí, který na druhé straně v průměru a podprůměru žánru vyústuje hojněji než kdy dřív v mystiku, pseudovědecké a pseudomorální pohádky bez informační i umělecké hodnoty, provázený štavnatou erotikou, perverzitou („biologické“ období Philipa José Fermera) nebo devalvací heroic fantasy, což posiluje únikový, iracionální

dojem o tomto žánru jako celku, jejíž autoři stále více nadbíhají měšťáckému vkusu a z žánru, který tradičně rozvíjel originální myšlení a svými duchaplnými zápletkami bavil převedené čtenářstvo, destiluje prostinké, mechanické čtení pro hlupáky.

Není nic snadnějšího, než nezákladě tohoto podprůměru (který je přitom pochopitelným jevem u všech literárních žánrů) odmítnout šmahem SF jako celek. Proto je nutné uvádět ty dobré reprezentanty žánru v jeho současné podobě.

Růže pro Kazatele jsou Zelaznyho prvním velkým úspěchem (vyd. 1963 v časopise *Fantasy & Science Fiction*, pouhý rok po jeho literárním debutu). Jacques Sadoul ve svých *Dějinách moderní SF o Zelaznym* říká: „Jde spíše o autora fantasy než SF. Věda je pro něj zcela vedlejší, tvoří pouze dekoraci. Zajímají jej problémy člověka, otázka nesmrtelnosti a zejména tajemství starých civilizací.“ Proto nám obsah *Růží* mnoho neřekne - podstatně důležitější je lyrický, velice sugestivní styl, jímž je obraz vymírající martanské civilizace (skutečně připomínající křišťálová města z Bradburyho) podán.

Český debut Ursuly Le Guinové *Svět je les, les je svět* (*The Name of World is Forest*) byl převzat z druhého vydání *Nebezpečných vizí*, nesmírně úspěšné antologie sestavené Harlanem Ellisonem, ostatně jako takřka vše, na co „mrňavý Harlan“ sáhl. Jde také o jednu z mála přeložitelných prací této knihy, protože ostatní, jako namátkou Vonnegutův *The Big Space Fuck* nebo Anthonyho Kravín (odehrávající se na paralelní Zemi, kde jsou v kravinech místo skotu chovány ženy, což autorovi skýtá řadu záminek k podrobnému rozboru rutinní práce v takovém zařízení, s výslednou myšlenkou (stručně řečeno): nechováme se snad špatně ke kravám?) šokují svým přístupem k dosavadním morálním tabu a měly někdy potíže s vydáním i v zemi svého zrodu.

Le Guinové svět i jazyk jsou svou křehkostí a lyrismem příbuzné Zelaznymu, také odrážejí - byť zprostředkovaně - dobu svého vzniku“ vyčišťovací akce kapitána Davidsona jsou inspirovány podobným chováním amerických vojáků ve Vietnamu. Tento jemný, mírumilovný pohled však pod tlakem krutých okolností získává silný náboj - mění se v nesmiřitelný boj s kolonizátory. Kniha ve svých kvalitních dialogích řeší mj. otázku, nakolik lze poprávu podrobit si jinou civilizaci. Což je problém, aktuální jistě nejméně od dob conquistadorů, který však neztratil nic na aktuálnosti, protože dodnes nebyl spokojivě vyřešen, alespoň co se týče praktických výsledků. Kniha vyžaduje od čtenáře ještě více snahy přistoupit na jemný styl, vejít do imaginárního světa. Přesto si myslím, že to, za co Le Guinová bojuje, mohlo být vyjádřeno jinak a přesvědčivěji (totéž co u bratrů Strugackých). Proč tento problém vůbec přenášet mimo Zemi do sice krásně popsaného-ale přesto jiného- paralelního světa?

A tak si na závěr nechávám Aldissovou *Vzporu genů* - dílko, které považuji za nejlepší v celé antologii. Ironií osudu známe od tohoto čelného představitele britského fandomu pouze jeden román a několik málo povídek, přičemž nás každé nové seznámení ubezpečuje o tom, že máme co dělat s rafinovaným, a přitom velice lidským, přemýšlivým člověkem. Kromě spisovatelské bravury, která se samozřejmě nepočítá, nás v tomto případě zarazí - kromě jiných atributů, typických pro britské autory - též ta po staletí bytelně zažitá tradice horroru a hrůzostrašných vyprávění. Hrůza je zde navozena jako u Hitchcocka bez vnějších efektů,

vkusně a nepozorovaně - do hry je vtahováno naše podvědomí. Když už se zdá, že strašný hybrid, který vznikl jako vyšší forma lidské existence, zahájí požírací eskapádu ve stylu filmu *Vetřelec*, Aldiss další děj odmítne a přidá pouze nadčasovou pointu, která hrozivý, ale přitom stoický závěr ještě více vyhrotí. Je to závěrečné číslo, připomínající Wyndhama z konce *Pozemšťanů* - právě díky tomu pocitu vnitřního vyššího klidu, který nám není oznamován, ale který z toho všeho vyplývá jako POCIT, což je jediný důkaz literárního mistrovství. Smířlivé stanovisko k věcem prostě silnějším, než člověk v dané situaci je (vzpomeňte na „ubohého bojovníčka“) je tak vlastně posilou:

„A proč bych se měl vzrušovat kvůli něčemu, več jsem nikdy nevěřil? Když Příroda přijme zákon, není proti němu odvolání; pro její vězně není úniku - a my všichni jsme jejími vězni. Tak si tu pěkně sedím a popíjím. Vyhnout se dá jen jedním správným způsobem: důstojně.“

Věsměs dobrá úroveň překladů (až na Musové dílko, kde je však zřejmě vinna už předloha) v kombinaci se střízlivou, ale optimální grafickou úpravou M. Jirána (odvážné spojení brčálové zeleni a purpuru na obálce) mají za výsledek velice příjemné a zajímavé čtení. Tato antologie splnila svůj účel.

Jan HLAVIČKA : Cenzorická deprivace na Titanu 9

Když John McLaughlin nastupoval do rakety k Saturnu, měl ve svém příručím zavazadle jen půl kila salámu, patnáct rohlíků a laserové dělo. Kratší by bylo říct, že neměl nic. Salám se hemžil salmonellami, rohlíky byly z minulého týdne a pod honosným označením laserové dělo se skrývala obyčejná předpotopní elcě pětka se zaraženým spuštěm.

Možná byste řekli, že John McLaughlin je učiněný blb.

Seržant u příjmu už nabíral dech, ale když mu McLaughlin zamával před nosem papíry z kosmini, tedy z ministerstva kosmické obrany, jenom zakroutil hlavou a poznamenali „Kdybyste letěl soukromě, pane, přišlo by vás to harampádí nejmíň na pět tisíc terrarů nadváhy.“

Během letu se John McLaughlin nijak neprojevoval.

Ze své kabiny vylézal jen k jídlu.

„Vysvětlení je nasnadě, pánové,“ řekl s převahou poručík dr. Myers a rozhlédl se po ostatních důstojnících. „Základna trpí senzorickou deprivací, kterou vyvolala jednotvárnost zdejšího prostředí. Proto ty halucinatorní stavy, proto ten všeobecný rozvoj paranoidních nálad, proto ta zvýšená podrážděnost...“

„Co navrhuje?“ přerušil ho velitel major Arnulfi.

„Vystřídat nebo nasadit do akce.“

„Za mého mládí se to řešilo dezintegrací a jinými kázeňskými tresty, ale dneska... Já bych celou tu cenzorickou derivaci...“

„Sen-zo-ric-kou de-pri-va-ci, pane majore,“ ozval se Myers.

„Držte hubu, Myers!“ Arnulfi zbrunátněl a málem se na Myerse přes stůl vrhl.

„Nepotřeboval byste na to náhodou nějakou mnemotechnickou pomůcku, mozkou zelenej?“ ječel Myers.

„Já ti na nějaký mimotechnický pomůcky kašlu Já mám všechno v hlavě, a ne po kapsách, idiote! Já ty cenzorický deriváty nahlásím kosmini a bude po ptákách!“

Na Titanu 9 bylo veselo.

Základ na Titan 9 měla dva úkoly udržovat vysokou bojovou pohotovost v rámci svazku Saturn a střežit sektor A 5. To vše s posádkou 10 důstojníků 33 poddůstojníků, 116 vojínů základní i pokročilé služby a 304 robotů nejrůznějších kategorií.

16. listopad 2208 se nevyznačoval ničím mimořádným. Kdesi se prý kdosi střetl s emzáky, jak se říkalo mimozemským agresorům, ale nikdo tomu noc nevěřil, protože nikdo ještě emzáka nespatriil.

Robovod desátník Boguski vyhnal jako každé ráno za pomoci vojína Regnera svých šestnáct robotů k palpostům a sám pak zalezl do své kukaně. Jedním okem sledoval na obrazovce, rozdělené do čtyř políček zde jsou ti pozitroničtí plechouni na čtvercích C1 až C4 hodní a druhým okem civěl na propozice jakési literární soutěže - Boguski byl grafoman.

Vojín Regner se žašil neznáno kam se svým stále ještě čerstvým želem nad tím, že zrovna jeho ročníku prodloužili pětiletou základní službu o dalších pět let.

Lapiduch desátník Smalcald zběžně zkontroloval čistotu hygienických zařízení, přičemž obzvláštní pozornost věnoval koutku majora Arnulfiho. Zavolał službě, aby doplnila papír a poslala nějakého volného robota spláchnout. Pak zašel do kuchyně a ke značné nelibosti kuchaře svobodníka Zalaby uđobl tu kousek masa, tu kousek okurčičky, aby nakonec zmizel ve své kukani, odkud podal hlášení dr. Myersovi. Nakonec sebou praštil na kavalec a oddal se halucinacím, v nichž krom něho vystupovaly ještě tři ohnivé dívky jižního typu.

Major Arnulfi převzal depeši z kosmini s již třetím zamítnutím převelení posádky na jinou základnu s dovětkem, že morálka a disciplína budou zanedlouho zvýšeny. Zaklel, přivolal si robota, aby odnesl snídani, protože on už ty zatracený vajíčka jíst nebude, a když robot odešel, přesvědčil se, že je interkom zapnutý pouze na audio vytáhl z kufříku kus dřeva, které mu propašoval jeden známý pilot, a začal vyřezávat. Jeho ženské se vyznačovaly tvary přehnanými rozbuželou fantazií. Ženské pomocné družstvo bylo před půl rokem pověřeno jinými, důležitějšími úkoly a převeleno na Dione 4. O insterosu neměl tenkrát nikdo ještě ani potuchy. Dneska to máme jednoduché. Obsah sáčku vsypeme do kýble s čistou DNA a do hodinu je štabajzna jak ze žurnálu, která se do osmi hodin sama rozpustí. Zkrátka instant ženská, jak má být.

Raketa s McLaughlinem dorazila k Titanu 9 s půldenním zpožděním a s McLaughlinem se nikdo moc nepáral. Šoupli ho do výsadáku a uháněli k Dione, kde prý měla probíhat soutěž o nejkrásnější nohy svazku. Nicméně mu prokázali aspoň tu laskavost, že informovali Titan 9 o zásilce na cestě.

Služba vyslala k přistávací ploše terénní vůz s jedním robotem.

„Co tady chcete, člověče?“ zavrčel dozorčí, když mu robot přivedl McLaughlina i s kufrem. Nebyla v tom žádná osobní averze, dozorčímu se pouze dělalo špatně při pohledu na člověka.

McLaughlin se rozhlédl po místnosti, zadíval se na plátno, zobrazující neumělou rukou vyvedenou bitvu s povstalci na Marsu, a řekl:

„Kdo to maloval?“

„Já,“ odpověděl dozorčí celý tumpachový.

„Sice je to pseudoumění, ale jste machr, i když u nás se říká spíš mrcha. Dobré slovní hříčka, co?“ rozchechtal se McLaughlin a podal mu ruku. „Budem si tykat, ne? Jsme přece kamarádi od jednoho svazku. Zaveď mě ke starýmu?“

U Arnulfiho strávil asi deset minut a odcházel s příkazem, že ho nají ubytovat, nahlásit na stravu a nepřekážet mu v plnění úkolů. Jakých úkolů, to už řečeno nebylo.

Vojín Regner, který krátce nato vešel k Arnulfimu opravit „Je to vůl...“ Tenkrát si Regner ještě myslel, že to platí jemu nebo robotu ztuhlému u panelu s vysávací hadicí v ruce.

V dalších dnech to McLaughlin bral hlava nehlava. S každým navazoval známost, s každým si potykal, vždy měl po ruce nějaký vtip, kterému se vždy od srdce zasmál, a dokud měl salám, nabízel. „Čerstvej domácí“ zdůrazňoval a poplácával obdarovaného po rameni.

Vlezl i do kuchyně, kam si krom Smalcalda nikdo už měsíce netroufal.

„Co je?“ zavrčel Zalaba, když McLaughlin před něj nakladl patnáct rohlíků, ztvrdlých na kámen.

„Já rád řízky. Víš jakej je rozdíl mezi ženskou a řízkem? Ženská je lepší rozbalená a řízek zase obalenej. Tohle je takovej zlepšovaček: tuhá strouhanka na cesty. Rohlík v beztíži vždycky nějak chytíš, ale lapej strouhanku po celý lodi. Dobrý, ne?“

„A co já s tím?“ zeptal se Zalaba vyzývavě a odložil sekáček na maso.

„Ty mi ji nastrouháš a půlka je tvoje.“

„Nechytačka, není strojek,“ odpověděl Zalaba vítězoslavně a znovu popadl sekáček na maso.

„Tohle by mohlo zajímat někoho na divizi,“ zasyčel McLaughlin a vycouval.

Netrvalo dlouho a na Titanu 9 se začaly dít věci. Nemyslíme tím onu podivnou epidemii horeček a průjmů, která vypukla u všech ochutnavačů salámu a proti které Myers nasadil aspirin a živočišné uhlí. Ani případ natrženého obočí jednoho zbrojmistra jakýmsi tupým předmětem, z něhož se později vyklubal tvrdý rohlík. Představte si však, že se na chodbě potkali Smalcald a Boguski a poprvé po mnoha měsících nedělali, že se nevidí. Dokonce se i zastavili, i když chodba byla dost široká na to, aby se mohli jeden druhému vyhnout. Boguski se usmál a řekl: „Ten novej bude ňáký pako, co?“ A Smalcald odpověděl: „Taky se mi zdá. Nevíš co tady vlastně chce?“ Boguski odvětil, že neví, a pak se rozešli. Na začátek toho bylo až příliš.

Pak bylo vidět i více než dva chlapy pohromadě, jak si šuška-jí a zmlkají a pokoušejí se o útěk, když se ozvalo: „Hejhou, bráškové, počkejte! Víte, jakej je rozdíl mezi pěknou ženskou a horkým čajem? Žádnej. Voba zahřejou!“

Stalo se i to, že Myers vnikl do Arnulfiho kukaně s podobným dotazem, jaký měl Smalcald na Boguski, a Arnulfi nejen že ho nevyhodil, ale dokonce mu i odpověděl: „Nevím, nevím, já nevím! Papíry má z kosmini. Nemáme mu překážet v plnění důležitých úkolů a ty úkoly jsou tajdův. Na divizi ho neznaj, na armádě a na svazku taky ne. Kosmini ho odmítá odvolat. Poslali mi tohle.“ Myers si bez dovolení sedl na majorův kavalec a četl: TIT 9/ ZADOST SE ZAMITA/ JMENOVANY OPRAVDU BLB/ ALE PROFI/ STMELUJE KO-

LEKTIV / KOSMINI

„Možná by nebylo špatný rozšířit,“ řekl Arnulfi tlumeným hlasem, „že mně ten chlap leze taky na nervy a že v některých případech jsem ochoten přimhouřit obě oči.“

Druhý den opustilo základnu terénní vozidlo. Tentokrát bez robotů. Na přistávací ploše už čekal výsadkový člun a v něm bleskově zmizel jakýsi podlouhlý balík. Terénní vůz pro změnu převzal jeden menší balíček. Pilot výsadkového člunu si cpal cosi do kapsy kombinézy. Zdálo se, že spokojenost je na obou stranách.

Ten večer bylo na Titanu 9 co pít a major Arnulfi měl novou zásobu lipového dřeva. Boguski. Smalcald a Zalaba diskutovali o tom, zda je či není odvaha vrhnout se proti laserovému dělu, i když se později zjistí, že nebylo funkční. I vojín Regner byl veselejší.

Za týden přišla depeše z kosmini: TIT 9/ BLAHOPREJEME NA POZADANI DODAME DALSTHO/ KOSMINI

Když John McLaughlin vystupoval z rakety od Saturnu, žebra se mu už hojila a po monoklu pod levým okem nebylo ani stopy. Příruční zavazadlo mu sice chybělo, zato na jeho kontě přibyla pěkná prémie, za kterou si mohl dopřát nové. Mohl by si za ni dopřát tuny salámu, kontejnery rohlíků, celou baterii laserových děl, která by mu experti z kosmini potají vyřadili z provozu. Mohl si dopřát i fešáckou dovolenou na Havaji. Ale byl to blbec a s povděkem se hned vydal na Ganymeda 14. John McLaughlin byl na roztrhání. Skutečných, plnokrevných blbců není nikdy dost.

Vážení a milínčtenáři,

omlouváme se za zpoždění s vyjitím tohoto čísla, které - jak mnozí víte - nezáleželo jen na nás. Díky tomu není toto číslo právě nejaktuálnější - berte tedy prosím novoroční přání na str. 2 jako zdravici Hlídky času. Proces stabilizace redakce a tiskových možností je teď v podstatě u konce - u dobrého konce, takže náš list bude zřejmě vycházet pravidelně v šestitýdenních intervalech. Prosíme ty čtenáře, kteří nás dosud nečetli pravidelně, aby na korespondenčním lístku potvrdili, zda se chtějí stát odběrateli.

Příští číslo tedy vyjde ve zkonsolidované podobě, v rozsahu cca 20 stran. Z obsahu: článek o PARCONu, recenze Lesa Strugackých, informace, Krysztof Boruň, povídky Gene Wolfa, Ondřeje Neffa a PK plus obvyklé rubriky.

Děkujeme vám za strpení. Na všechny příspěvky, rady a náměty se těší

redakce